

УДК 338.49:[330.341.1+330.322](477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-7>**Кичко І. І.**доктор економічних наук, професор,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1110-4177>**Панченко М. М.**аспірант,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1288-6374>**Kychko Iryna, Panchenko Maryna**
Chernihiv Polytechnic National University

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ В КОНТЕКСТІ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

У статті розглядається необхідність прискорення інноваційного розвитку в Україні шляхом активізації процесів інвестування в цілому. Також зазначається, що інтенсифікація інноваційної діяльності в Україні можлива за умови позитивних змін в структурі національної економіки, зайнятості, технологіях управління. Завданнями розвитку інноваційної інфраструктури, інноваційно-інвестиційного потенціалу має стати: надання цілеспрямованої державної підтримки підприємствам, що здійснюють власні розробки інноваційного продукту і технологій; створення належних умов для діяльності інвестиційних фондів; формування і ефективний розвиток системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств; створення належних умов для діяльності венчурних інвестиційних фондів, технопарків, інноваційних агентств тощо. Розроблено модель розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу в Україні. Систематизовано напрями стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури.

Ключові слова: інвестування, венчурне інвестування, інновації, інноваційна інфраструктура, інноваційно-інвестиційний потенціал.

INNOVATIVE INFRASTRUCTURE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF STIMULATING THE DEVELOPMENT OF INNOVATION AND INVESTMENT POTENTIAL IN UKRAINE

The article systematizes the scientific approaches to the content, structure and prospects of development of innovation infrastructure and innovation and investment potential of Ukraine, in particular; it proposes to increase innovation and investment potential by stimulating innovation activity. The tasks of development of innovation infrastructure, innovation and investment potential should be: providing targeted state support to enterprises that carry out their own development of innovative products and technologies; creating appropriate conditions for the activities of investment funds; formation and effective development of the system of information support of innovation activities of enterprises; creating appropriate conditions for the activities of venture investment funds, technology parks, innovation agencies, etc. In the article the model of development of innovation and investment potential in Ukraine was developed. The directions of stimulation of innovative infrastructure development are systematized. It is argued that innovation is a powerful factor in increasing the competitiveness of the economy. Activation of innovation activity in Ukraine is a prerequisite for overall economic development. The article notes that the most effective organizational-economic form of integration of science and production all over the world are technology parks, venture capital funds. It was substantiated that one of the main problems of further increasing of innovation and investment potential is low income of the most part of the population, low ability of citizens to save. To stimulate the development of innovation and investment potential in Ukraine it is necessary to stabilize the economic situation in the country, minimize risks and threats, to promote the increase of payment demand of the population, in particular by maintaining social, innovation infrastructure, reducing the level of unemployment. The increase in income of the population in conjunction with the simultaneous protection of deposits will contribute to the creation of its own investment base from the mass of small savings. Stimulation of innovation infrastructure development can be represented by the following directions: expansion of direct state financing of innovation investment projects implemented by domestic small and medium business entities; attraction of state authorities and local governments in innovation projects on the basis of public-private partnership; development and implementation of regional programs to support innovative development; distribution of information about specific innovative projects and products in the state and municipal media; introduction of preferential taxation for businesses engaged in innovative activities; creation of conditions for preferential lending to organizations of different forms of ownership, investing their own funds in research and development of advanced technologies.

Keywords: investment, venture capital investment, innovation, innovation infrastructure, innovation investment potential.

JEL Classification: E2, O3

Постановка проблеми. В умовах посилення нестабільності конкурентного середовища підвищення конкурентоспроможності економіки та реалізація інно-

ваційно-інвестиційного потенціалу стає можливим за рахунок розвитку інноваційної інфраструктури, здатності підприємств до інноваційних змін.

Економічне зростання національної економіки в частині поєднання процесів нагромадження капіталу, створення значних обсягів доданої вартості при виробництві продукції можливе у контексті формування та реалізації в Україні активної інвестиційної політики, зокрема, стимулювання на державному рівні інвестування у інноваційну діяльність. Під впливом інтенсифікації інноваційної діяльності відбудуться позитивні (з точки зору суб'єктів господарювання, населення) зміни в структурі національної економіки, зайнятості тощо.

Нині в Україні, враховуючи складні фінансово-економічні реалії, необхідно стимулювати внутрішні джерела фінансування, прямих та скісних методів інвестування, зокрема венчурного інвестування (використання інвестицій одного суб'єкта для реалізації інноваційних (ризикових) проектів іншого).

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Питання розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу детально розглянуті у працях К. Хаустова, Н. Мешко, М. Дем'янчук, С. Кумакова, А. Косич, Й. Шумпетер, П. Друкер, Х. Рігс, Б. Лессер, Д. Тідд. Проблеми розвитку елементів інноваційної інфраструктури, забезпечення національної економіки інвестиційними ресурсами досліджуються у працях досліджуються у працях М. Дубина [5; 6], С. Захаріна [23], В. Ільчука [8], І. Хоменко [19; 20], О. Шишкіної, О. Кальченко [21; 22]. Що стосується такого елементу інноваційної інфраструктури як венчурні фонди, то зазначеному питанню присвячені праці Л. Л. Антонюк [2], В. В. Зянько [7], П. В. Ковалишин [11], І. С. Кузнецова [13], Н. М. Краус, Н. А. Мамонтова, О. М. Петрук [16], О. М. Шевченко. Перспективи збереження кадрового потенціалу як напрям нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу розглядаються у працях М. Забаштанського, Л. Мекшун [14].

Значна увага у науковій літературі приділяється такому елементу інноваційної інфраструктури як венчурним фондам. Венчурне фінансування трактується як процес вкладення довгострокових інвестицій з високим рівнем інвестиційного ризику в новостворені інноваційні компанії переважно для реалізації високотехнологічних проектів (Л. Л. Антонюк, Н. А. Мамонтова) [2].

Не дивлячись на ґрунтовне дослідження науковцями проблем, динаміки інноваційно-інвестиційного потенціалу України, пошук напрямів, методів стимулювання інноваційної інфраструктури як локомотиву нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу потребує подальшого уточнення.

Метою статті є дослідження інноваційної інфраструктури в Україні та формування методологічних підходів до систематизації напрямів її стимулювання, зокрема у контексті реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Під інвестиційно-інноваційним потенціалом країни прийнято розуміти сукупність таких елементів як ресурсно-сировинний, трудовий, виробничо-технологічний, інституційний, інфраструктурний, фінансовий, споживчий, науково-технічний, соціальний, інформаційний потенціал, які функціонують як єдина система та мають структуру, генеровану відповідно до умов та реалій економічного розвитку країни. Інноваційна інфраструктура як сукупність суб'єктів інноваційної діяльності сприяє здійсненню інноваційної діяльності: забезпеченню

конкурентоспроможності країни; реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу. Значимість розвитку інноваційної інфраструктури впливає з її ключової характеристики, адже остання забезпечує розвиток економіки, є тим базисом, без якого неможливо забезпечити економічне зростання і високу ефективність практично всіх секторів економіки.

До інноваційної інфраструктури входять такі її складові: виробничо-технологічна (центри колективного користування науковим обладнанням, наукові парки, науково-технологічні парки, технопарки, наноцентри, інноваційно-технологічні центри, інноваційні бізнес-інкубатори); експертно-консалтингова; фінансова (венчурні та інноваційні фонди, колективне інвестування через інтернет-портали (краудфандингові майданчики)); інформаційна; кадрова (підготовка кадрів для інноваційної діяльності); збутова тощо.

Що стосується венчурного інвестування, як фінансового елементу інноваційної інфраструктури, то за визначенням Європейської асоціації венчурного капіталу (EVCA – European Venture Capital Association), венчурне інвестування – це кошти, що надаються суб'єктам підприємницької діяльності, які інвестують і спільно управляють новими приватними компаніями з великим потенціалом зростання.

Інвестиції венчурних фондів, як ключовий елемент фінансової інноваційної інфраструктури, пов'язані з різноманітними ризиками та спрямовані на перш за все стартове фінансування ідей, початкової фази підприємства. На відміну від традиційних прямих інвестицій, при венчурному інвестуванні з самого початку допускається можливість втрати вкладених коштів, якщо проєкт не матиме очікуваних результатів. На другому етапі венчурного інвестування здійснюється фінансування запуску, зростання, розширення виробництва, а також вихід із бізнесу – продаж частки власності. Далі залучення інвесторів компанії здійснюють випуск акцій. На стадії викупу відбувається покупка компанії її управлінським персоналом чи менеджментом іншої компанії.

З приводу місця венчурних фондів у процесі реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу та стимулювання інноваційної діяльності думки експертів розділились. Одні вважають, що: діяльність венчурних фондів в Україні спрямована не на фінансування зростаючих бізнесів, а на реалізацію тих чи інших схем управління власністю, використання податкових переваг, якими володіє фонд (інвестиційні фонди не сплачують податок на прибуток); венчурний капітал не відіграє особливого значення у фінансуванні інновацій, адже фінансує підприємство лише до того моменту, поки воно не набуде достатнього розміру та кредитоспроможності, щоб бути проданим великої корпорації (стратегічному інвестору) або бути виведеним на фондовий ринок [15]. Вчені при цьому акцентують увагу на таких недоліках венчурного інвестування: труднощі при пошуку інвесторів та залученні коштів у необхідному обсязі; слабкий розвиток венчурних фондів; ймовірність виходу інвесторів з проєкту тощо..

Інші вчені дотримуються думки, що розширення обсягів венчурних інвестицій та формування системи венчурного фінансування є один із найбільш дієвих механізмів інтенсифікації інноваційної діяльності в умовах ринкового господарювання (Н. М. Краус, О. М. Шевченко) [12, с. 4] в силу того, що: генерується можливість

притягнення значного обсягу капіталу для реалізації високо ризикових проєктів; для залучення коштів не потрібна застава як у випадку з кредитами; створюється можливість залучати кошти не тільки на початкових стадіях, але і по мірі вдосконалення створюваного продукту (в процесі подальшого фінансування).

Ми погоджуємось, що для України позитивним фактором розвитку є створення венчурних фондів, зокрема: відкриття більше 20 нових фондів венчурного капіталу; формування однієї з найбільш динамічних стартап-екосистем у Східній Європі для розвитку нових компаній та креативних ідей. Україна у міжнародних індексах займає не останнє місце у високотехнологічному секторі, а це свідчить про ефективність роботи науково-технічної сфери. Так, у 2019 р. на інновації підприємства України витратили 14220,9 млн. грн., зокрема на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 10185,11 млн. грн, на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки 2918,85 млн. грн, на роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати), – 1079,45 млн. грн. Частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення порівняно з 2018 р. зросла з 68,1% до 71,6% [17].

Порівнюючи динаміку фінансування інноваційної діяльності за 10 років, бачимо, що у 2016 році був найбільший обсяг інвестування 23229,5 млн. грн, в 2017 році він різко впав до 9117,5 млн. грн і з 2018 року почав повільно зростати (рисунок 1).

За видами економічної діяльності найбільше коштів на інноваційну діяльність витрачали підприємства з виробництва харчових продуктів (2869,78 млн. грн), металургійного виробництва (1507,95 млн. грн), виробництва основних фармацевтичних препаратів (1449,19 млн. грн).

У 2020 році 782 українських підприємства здійснювали інноваційну діяльність. З них саме впрова-

джували інновації – продукцію та/або технологічні процеси – 13,8%. Для порівняння: 2012 року інноваційною діяльністю займалося вдвічі більше підприємств – 1758, однак впроваджували інновації 13,6%.

Найбільше інноваційно активних підприємств займалися виробництвом харчових продуктів (16,8% від 782 підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність), а також машин та устаткування (10,2%). При цьому підприємства витратили на інновації 14220,90 млн грн., зокрема, на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (10185,11 млн грн) [4]. За даними Держстату кількість інноваційно активних підприємств за видами економічної діяльності у 2018–2020 роках склала 2281 підприємств, а в порівнянні 2016–2018 роки була 8173 підприємств [4].

Останні роки посилюється тенденція до збитковості підприємств, а це в свою чергу призводить до негативних наслідків та зменшення іноземного капіталу в Україні, який вимушено спрямовується на покриття збитків. У 2016–2019 рр. підприємства з іноземними інвестиціями реінвестували отриманого прибутку в економіку України на суму 7,9 млрд. дол, то за підсумками 2020 року згенеровані збитки призвели до зменшення іноземного капіталу на 1,3 млрд. дол.

У 2020 р. підприємства з іноземними інвестиціями збільшили виплату дивідендів за прибутком і посилили у цьому контексті виведення капіталу з України. Активізація дивідендної політики впливає на зменшення реінвестованого доходу прибуткових підприємств, а отже – потенційно зменшує приріст іноземного капіталу в Україні. У 2020 році сплачено 4,1 млрд дол. дивідендів за прямими інвестиціями (8,4% від обсягів іноземного капіталу в Україні. Аналогічний показник у 2019 р. склав було 6,2%).

В 2020 році банки з іноземним капіталом отримали 5,0 млрд грн. процентного доходу за депозитними сер-

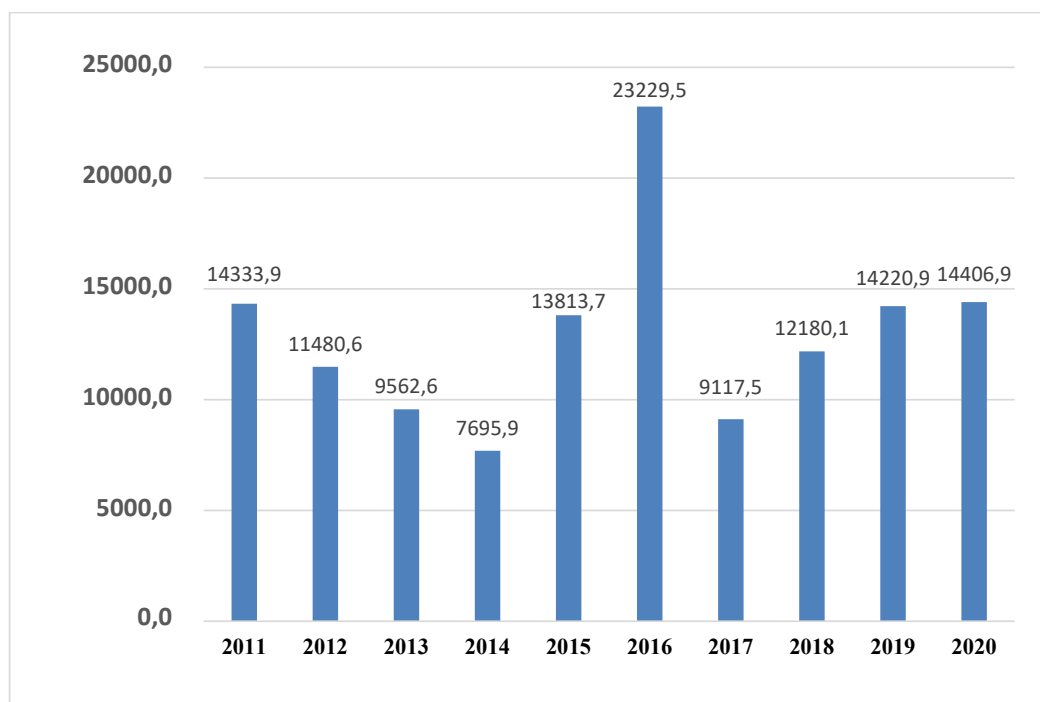

Рис. 1. Динаміка обсягу фінансування інноваційної діяльності за 2012–2019 рр.

Джерело: [4]

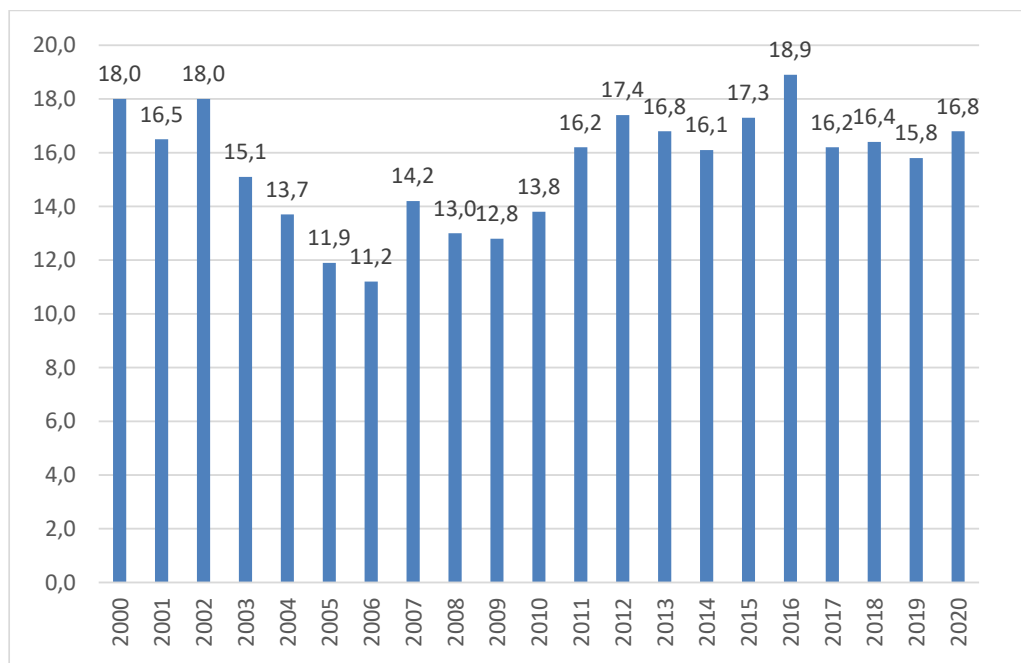

Рис. 2. Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств

Джерело: [4]

тифікатами та 3,8 млрд грн за ОВДП (разом близько 330 млн дол.). Частина цього доходу виведено з України через дивіденди., також вагомою складовою змін в капіталі іноземних інвесторів є динаміка боргового капіталу прямих інвесторів. Під час кризи борговий капітал, як правило, перетікає з нестабільних ринків до більш стійких економік.

За підсумками 2020 року борговий капітал іноземних інвесторів в Україні скоротився на 307 млн. дол., в т.ч. за рахунок зниження рефінансування старих позик – на 27 млн. дол., за рахунок збільшення обсягів зворотного інвестування (надання кредитів та позик дочірніми компаніями їх материнським закордонним компаніям) – на 280 млн. дол. Інтенсифікація процесів виведення капіталу з України за каналами зворотного інвестування може також бути наслідком лібералізації транскордонного руху капіталів, яка активно впроваджується в Україні впродовж останніх років. Ключові причини низької зацікавленості іноземних інвесторів в українській економіці – слабкий і нерозвинений внутрішній ринок, а також низький рівень правового захисту інвестицій [18].

Інновації виступають потужним фактором підвищення конкурентоспроможності економіки. Активізація інноваційної діяльності для України є передумовою загального економічного розвитку [3].

Україна опустилась на три позиції і зайняла 56-е місце в Рейтингу інноваційних економік світу, про це свідчать дані агентства Bloomberg за 2020 рік. Таким чином Україна продовжує втрачати позиції в рейтингу, ще на початку 2018 року вона знаходилась на 42 місці, а на початку 2019 року на 53.

Найбільш ефективною організаційно-економічною формою інтеграції науки і виробництва в усьому світі є технологічні парки, венчурні фонди. Їх активність в

Україні на достатньо низькому рівні через коливання законодавства щодо надання пільг у контексті реалізації інноваційних проектів у межах технологічних парків та рівень державної фінансової підтримки їх діяльності.

Верховна рада прийняла в першому читанні зміни в закон про індустріальні парки, щоб простимулювати іноземних інвесторів, а саме -надати ініціаторам створення таких парків компенсацію половини видатків на підключення до електромереж, а учасникам парків – компенсацію платежів по кредитам.

Найбільш широко розповсюджена в Україні технопарки – територія, в якій є вся необхідна інфраструктура для роботи, для проведення наукових досліджень в сфері інформації і телекомунікації. З 2012 року в Україні діє закон, що регламентує роботу парків. Зараз їх 47. Але законодавство потрібно удосконалювати. Держава планує дозволити паркам безкоштовно підключатись до інженерних мереж, вже поданий відповідний законопроект. Технологічних парків в Україні всього 16. Перший інноваційний парк відкрився в Україні в Києві в 2017 році – UNIT.City, це приватна платформа яка об'єднує інфраструктуру і інноваційну екосистему для IT і технологічних компаній Центральної і Східної Європи. В 2017 році був також відкритий парк у Івано-Франківську “Промприбор. Реновация”. У Львові в 2020 році був відкритий інноваційний парк LvivTech.City, в Харкові “Екополіс ХТЗ”, Вінниця – парк “Кристал”.

Інтенсифікація інноваційної діяльності в Україні можлива за умови позитивних змін в структурі національної економіки, зайнятості; технологіях управління, а особливо – формування та реалізації в Україні активної інвестиційної політики.

Для побудови моделі розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу України необхідно встановити

залежності між цільовими показниками (факторами), яку можна у вигляді математичних символів-функцій без зазначення точної форми зв'язку між ними. На початковому етапі складно визначити точні залежності показників між собою, тому представимо функцію в наступному вигляді:

$$\langle I, R, M, C, O, f, \Phi, K \rangle, \quad (1)$$

де I – інноваційний розвиток підприємств;

R – ресурси, необхідні для реалізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств;

M – числені альтернативні ситуації, що доповнюють розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу: $M = (M_1, M_2, M_3 \dots M_n)$;

C – цілі розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу: $C = (C_1, C_2, C_3 \dots C_n)$;

O – безліч обмежень: $O = (O_1, O_2, O_3 \dots O_n)$;

f – функція переваги особи, яка приймає управлінські рішення;

Φ – безліч змінних факторів, що визначають і формують варіант стратегічного спрямування розвитку:

$$\Phi = (\Phi_1, \Phi_2, \Phi_3 \dots \Phi_n);$$

K – критерій вибору найкращого варіанта комбінації змінних факторів.

Після складання моделі прийнято конкретизувати існуючі залежності, надати кількісне вираження всім елементам. Доцільно використовувати дану схему для розробки можливих варіантів розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу України.

Залишається актуальним завданням також розробка і реалізація заходів, скерованих на стимулювання інноваційної діяльності, залучення більших обсягів фінансових ресурсів для розробки та запровадження інноваційних продуктів і послуг.

В Україні доцільно застосувати систему прямих і непрямих методів впливу публічного управління на фінансове забезпечення інноваційного розвитку регіонів для впровадження вітчизняних та світових науково-технологічних розробок, активізації інноваційної діяльності.

Стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури може бути представлено такими напрямками:

- розширення прямого державного фінансування інноваційно-інвестиційних проектів, які реалізуються вітчизняними суб'єктами малого і середнього бізнесу;
- залучення органів державної влади та органів місцевого самоврядування в інноваційні проекти на засадах публічно-приватного партнерства;
- розробка та реалізація регіональних програм підтримки інноваційного розвитку;
- поширення інформації про конкретні інноваційні проекти та продукти в державних та муніципальних засобах масової інформації;
- впровадження пільгового оподаткування для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;
- створення умов для пільгового кредитування організацій різних форм власності, які інвестують

власні кошти у наукові дослідження, розробку прогресивних технологій;

– стимулювання зростання приватних інвестицій у науково-дослідні роботи, зокрема через формування системи акумулювання коштів на важливі інноваційні проекти;

– організація навчання персоналу підприємств з питань інноваційного розвитку, зокрема через підтримку діяльності бізнес-інкубаторів, коворкінгових просторів та інших місць для воркшопів і спілкування інноваторів;

– сприяння розвитку венчурного підприємництва.

Однією з найголовніших проблем подальшого нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу є невисокі доходи більшої частини населення, низька здатність громадян до заощаджень. Щоб стимулювати розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу в Україні, необхідно стабілізувати економічну ситуацію в країні, мінімізувати ризики та загрози, сприяти збільшенню платіжного попиту населення, зокрема шляхом збереження соціальної, інноваційної інфраструктури, зменшення рівня безробіття. Збільшення доходів населення в комплексі з одночасним захистом депозитів сприятимуть створенню власну інвестиційної бази з маси дрібних заощаджень [9; 10].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Інтенсифікація інноваційної діяльності в Україні можлива за умови позитивних змін в структурі національної економіки, зайнятості; технологіях управління, а особливо – формування та реалізації в Україні активної інвестиційної політики. Основними стратегічними завданнями розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу має стати знаходження пріоритетних напрямів розвитку; надання цілеспрямованої державної підтримки підприємствам, що здійснюють власні розробки інноваційного продукту і технологій; створення належних умов для діяльності інвестиційних фондів; формування і ефективний розвиток системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств; створення належних умов для діяльності венчурних інвестиційних фондів, технопарків, інноваційних агентств тощо.

Участь держави у венчурному інвестуванні має полягати в наданні гарантій з відшкодування можливих збитків, пов'язаних з венчурними інвестиціями в малі інноваційні підприємства. Це можуть бути гарантій за кредитами, позиками, так і відшкодування втрачених інвестицій шляхом надання венчурним інвесторам податкових пільг; наявність кримінальної складової (венчурні фонди створюються не для фінансування інноваційних проектів, а для реалізації спекулятивних схем керування власністю та використання податкових пільг, оскільки фонди не сплачують податок на прибуток); фізичні особи та інституційні інвестори (інвестиційні й пенсійні фонди, страхові компанії) не можуть інвестувати у венчурні фонди, що істотно скорочує потенційну інвестиційну базу для венчурних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Аналітичне дослідження «інноваційна діяльність в Україні у 2019 році». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayinski-pidpriemstva-finansuyut-innovaciyi-zdebilshogo-vlasnim-koshtom-analitchne-doslidzhennya-innovacijna-diyalnist-v-ukrayini-u-2019-roci>
2. Антонюк Л. Л. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні: монографія. Київ: КНЕУ, 2000. 172 с.

3. Грудцина Ю. В. Інноваційна діяльність в Україні: аналіз та прогнозування. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-2-78-84>
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 04.02.2021).
5. Дубина М. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки : монографія / О. І. Гонта, Д. С. Півевич. Чернігів, 2013. 184 с.
6. Дубина М. В., Півевич Д. С. Рейтинговий аналіз дослідження інвестиційного клімату в Україні. *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки та управління. Серія 1 : Економіка: збірник наукових праць*. Чернігів : ЧДІЕУ, 2014. № 2(22). С. 54–60 (148 с.).
7. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізм і форми розвитку : монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. 397с.
8. Ільчук В., Шпомер Т. Проблеми моделювання інноваційно-інвестиційних систем відновлювальної сфери економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 4. С. 7–15.
9. Кичко І. І. Елементи системного підходу до управління та фінансування соціальної сфери. *Україна: аспекти праці*. 2006. № 2. С. 17–21.
10. Кичко І. І., Шаркаді Н. В. Захист депозитів населення. *Фінанси України*. 2006. № 2. С. 122–127.
11. Ковалишин П. В. Формування та розвиток ринку венчурного інвестування України : монографія. Миколаїв : Вид-во МДАУ, 2008. 320 с.
12. Краус Н. М., Шевченко О. М. Інноваційна діяльність та венчурний капітал в системній модернізації національної економіки : монографія. Полтава : “Дивосвіт”, 2013. 183 с.
13. Кузнецова І. С. Інституціональна теорія як методологічна основа дослідження нових господарських практик (на прикладі венчурної діяльності). *Наукові праці ДонНТУ. Серія : економічна*. 2006. Вип. 103-4. С. 195–200.
14. Мекшун Л. М., Забаштанський М. М. Фінансове забезпечення розвитку трудового потенціалу в умовах активізації міграційних процесів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. ЧНТУ. 2020. № 1. С. 229–237.
15. Мертенс А. Венчурные фонды и венчурные инвестиции как это работает. *Финансовый директор*. 2005. № 1.
16. Петрук О. М., Мошенський С. З. Теорія та практика венчурного фінансування : монографія. Житомир : ЖДТУ, ПП “Рута”, 2008. 248 с.
17. Писаренко Т. В., Кваша Т. К., Рожкова Л. В., Коваленко О. В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році : науково-аналітична доповідь. Київ : УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
18. УкрІнформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3221347-kapital-inozemnih-investoriv-torik-skorotivsa-na-868-mln-danilisin.html>
19. Хоменко І. О., Волинець Л. М., Шамкало А. О. Особливості надходження прямих іноземних інвестицій та їхній вплив на економіку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1(25). С. 15–26.
20. Хоменко І. О., Волинець Л. М., Чубикіна А. О. Стратегічні засади інвестування в людський капітал для забезпечення розвитку національної економіки України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 1(21). С. 38–45.
21. Шишкіна О. В., Кальченко О. М. Сутність і роль іноземних інвестицій у розвитку промислових підприємств. *Фінансові дослідження*. 2019. № 1(6). URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/189.pdf>
22. Шишкіна О., Кальченко О. Ризикозалежність промислових підприємств від інвестиційної привабливості національної економіки *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 2(18). С. 245–260.
23. Zakharin S., Stoyanova-Koval S., Kychko I., Marhasova V., Shupta I. Strategic Management of the Investment Process in the Agricultural Sector (for Example, Agricultural Enterprises and the Food Industry). *Journal of Optimization in Industrial Engineering (JOIE)*. Volume 14. Issue 1. Winter and Spring 2021. P. 209–218. URL: http://www.qjie.ir/article_677867.html

References:

1. Analitичne doslidzhennya «innovatsiyna diyal'nist' v Ukrayini u 2019 rotsi» [*Analytical study "innovation in Ukraine in 2019"*]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayinski-pidpriyemstva-finansuyut-innovaciyi-zdebilshogo-vlasnim-koshtom-analitichne-doslidzhennya-innovacijna-diyalnist-v-ukrayini-u-2019-roci>
2. Antonyuk L. L. (2000) Venchurnyy kapital: zarubizhnyy dosvid ta problemy stanovlennya v Ukrayini [*Venture capital: foreign experience and problems of formation in Ukraine*]: monograph. Kyiv: KNEU, 172 p.
3. Grudtsyna Yu. V. (2019) Innovatsiyna diyal'nist' v Ukrayini: analiz ta prohnozuvannya [*Innovative activity in Ukraine: analysis and forecasting*]. *Biznes Inform*, no. 2, pp. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-2-78-84>.
4. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 04 February 2021).
5. Dubyna M. (2013) Formuvannya komplementarnoyi investytsiynoyi polityky Ukrayiny: vyklyky hlobalizatsiyi ta vymohy ekonomichnoyi bezpeky [*Formation of complementary investment policy of Ukraine: challenges of globalization and requirements of economic security*]: monograph / O. I. Honta, D. S. Pilevych. Chernihiv, 184 p.
6. Dubyna M. V., Pilevych D. S. (2014) Reytynhovyy analiz doslidzhennya investytsiynoho klimatu v Ukrayini [*Rating analysis of the investment climate in Ukraine*]. *Naukovyy visnyk Chernihiv's'koho derzhavnogo instytutu ekonomiky ta upravlinnya. Seriya 1, Ekonomika: zbirnyk naukovykh prats'*. Chernihiv: CHDIEU, no. 2(22), pp. 54–60 (148 p.).
7. Zyan'ko V. V. (2008) Innovatsiynе pidpryyemnytstvo: sutnist', mekhanizm i formy rozvytku [*Innovation entrepreneurship: essence, mechanism and development form*]: monograph. Vinnytsya: UNIVERSUM-Vinnytsya, 397 p.
8. Il'chuk V., Shpomer T. (2020) Problemy modelyuvannya innovatsiyno-investytsiynykh system vidnovlyuval'noyi sfery ekonomiky [*Problems of modeling of innovation and investment systems of the recovery sector of the economy*]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*, no. 4, pp. 7–15.
9. Kychko I. I. (2006) Elementy systemnogo pidkhodu do upravlinnya ta finansuvannya sotsial'noyi sfery [*Elements of a systematic approach to management and financing of the social sphere*]. *Ukrayina: aspekty pratsi*, no. 2, pp. 17–21.
10. Kychko I. I., Sharkadi N. V. (2006) Zakhyst depozytiv naselennya. *Finansy Ukrayiny*, no. 2, pp. 122–127.
11. Kovalyshyn P. V. (2008) Formuvannya ta rozvytok rynku venchurnoho investuvannya Ukrayiny [*Formation and development of the venture investment market of Ukraine*]: monograph. Mykolayiv: Vyd-vo MDAU, 320 p.
12. Kraus N. M., Shevchenko O. M. (2013) Innovatsiyna diyal'nist' ta venchurnyy kapital v systemniy modernizatsiyi natsional'noyi ekonomiky [*Innovative activity and venture capital in the system of modernization of the national economy*]: monograph. Poltava: “Dyvosvit”, 183 p.

13. Kuznetsova I. S. (2006) Instytutsional'na teoriya yak metodolohichna osnova doslidzhennya novykh hospodars'kykh praktyk (na prykladi venchurnoyi diyal'nosti) [Institutional theory as a methodological basis for the study of new economic practices (on the example of venture capital)]. *Naukovi pratsi DonNTU. Seriya: ekonomichna*, issue 103-4, pp. 195–200.
14. Mekshun L. M., Zabashtans'ky M. M. (2020) Finansove zabezpechennya rozvytku trudovoho potentsialu v umovakh aktyvizatsiyi mihratsiynykh protsesiv [Financial support for the development of labor potential in terms of intensification of migration processes]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*. CHNTU, no. 1, pp. 229–237.
15. Mertens A. (2005) Venchurnyye fondy i venchurnyye investitsii kak eto rabotayet [Venture funds and venture investments how it works]. *Finansovyy direktor*, no. 1.
16. Petruk O. M., Moshenskyi S. Z. (2008) Teoriia ta praktyka venchurnoho finansuvannia [Theory and practice of venture financing]: monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU, PP "Ruta", 248 p.
17. Pysarenko T. V., Kvasha T. K., Rozhkova L. V., Kovalenko O. V. (2020) Innovatsiyna diyal'nist' v Ukraini u 2019 rotsi: naukovo-analitychna dopovid' [Innovative activity in Ukraine in 2019: Scientific and Analytical Report]. Kyiv: UkrINTEI, 45 p.
18. Ukrinform. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3221347-kapital-inozemnih-investoriv-torik-skorotivsa-na-868-mln-danilis.html>
19. Khomenko I. O., Volynets' L. M., Shamkalo A. O. (2021) Osoblyvosti nadkhodzhennya pryamykh inozemnykh investytsiy ta yikhniy vplyv na ekonomiku Ukrainy [Features of foreign direct investment and their impact on the economy of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*, no. 1(25), pp. 15–26.
20. Khomenko I. O., Volynets' L. M., Chubykina A. O. (2020) Stratehichni zasady investuvannya v lyuds'kyi kapital dlya zabezpechennya rozvytku natsional'noyi ekonomiky Ukrainy [Strategic principles of investing in human capital to ensure the development of the national economy of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*, no. 1(21), pp. 38–45.
21. Shyshkina O. V., Kal'chenko O. M. (2019) Sutnist' i rol' inozemnykh investytsiy u rozvytku promyslovykh pidpryyemstv [The essence and role of foreign investment in the development of industrial enterprises]. *Finansovi doslidzhennya*, no. 1(6). Available at: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/189.pdf>
22. Shyshkina O., Kal'chenko O. (2019) Ryzkykozalezhnist' promyslovykh pidpryyemstv vid investytsiynoyi pryvablyvosti natsional'noyi ekonomiky [Risk dependence of industrial enterprises on the investment attractiveness of the national economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*, no. 2(18), pp. 245–260.
23. Zakhariin S., Stoyanova-Koval S., Kychko I., Marhasova V., Shupta I. (2021) Strategic Management of the Investment Process in the Agricultural Sector (for Example, Agricultural Enterprises and the Food Industry). *Journal of Optimization in Industrial Engineering (JOIE)*, vol. 14, issue 1, Winter and Spring 2021, pp. 209–218. Available at: http://www.qjie.ir/article_677867.html